

**ONOSTRANOST. MISAONO NADILAŽENJE GRANICA
PROSTORA I VREMENA U RELIGIJI,
FILOZOFIJI I ZNANOSTI**
MEĐUNARODNI FORUM *JUNGE THEOLOGIE* 2015.
Tanzenberg, 10 – 12. rujna 2015.

Bruno PETRUŠIĆ
Vežarovice 10, 21 215 Kaštel Lukšić
bruno.petrusic@gmail.com

Peti po redu *Forum Junge Theologie* okupio je, u dvorcu Tanzenberg u Koruškoj, od 10. do 12. rujna 2015. godine dvadeset mladih znanstvenika, doktoranada i istraživača na zanimljivom trodnevnom znanstvenom druženju uz temu *onostranosti* (*Beyond*). Kao i dosad, Forum je mladim istraživačima iz područja teologije, religijskih i kulturnih studija te filozofije, ponudio mjesto i vrijeme susreta, rasprave i dijaloga pod vodstvom renomiranih znanstvenika i profesora iz navedenih područja. Uz idejnog tvorca i organizatora *Forum Junge Theologie*, dr. sc. Franje Vidovića (KPHE Klagenfurt/Graz), znanstveno vijeće Foruma čine i profesori s različitih bogoslovnih fakulteta: dr. sc. Martin Durnberger (Salzburg), koji je na otvorenju Foruma održao uvodno predavanje nastavljeno »Jenseits aller Selbstverständlichkeiten. Reflexionen zu einer veritablen theologischen Verlegenheit«, zatim dr. sc. Marcello Neri (Bologna/Flensburg), dr. sc. Theresia Heimerl (Graz), dr. sc. Vojko Strahovnik (Ljubljana) i dr. sc. Nenad Malović (Zagreb).

Forum je namijenjen ponajprije mladim istraživačima na području teologije, filozofije, religijskih i kulturoloških studija koji čine svoje prve korake u izgradnji znanstvene i akademske karijere. Važnost i relevantnost toga Foruma potvrđuje i porast interesa doktoranada iz područja Alpe-Jadran, u prvom redu Austrije (ove godine ih je sudjelovalo šest), Italije (tri), Slovenije (četiri), Hrvatske (tri), Njemačke (tri) i Poljske (jedan). Prijašnjih godina na Forumu su sudjelovali i doktorandi iz Francuske i Belgije.

Ovogodišnja tema *onostranosti* obrađena je pod vodstvom navedenih profesora interdisciplinarno i interkulturalno. Izlaganja doktoranada bila su

podijeljena u četiri tematske skupine kako bi se pojam i fenomen *onostranosti* detaljno istražio i ukratko prikazao u dvadesetminutnom izlaganju nakon čega je uslijedila kratka rasprava.

Prva tematska cjelina bila je posvećena filozofskim i teološkim pristupima temi Foruma. U svojem izlaganju Mattia Coser (Trento/Beč) propitkivao je naše uobičajeno uvjerenje da religije objektivno i informativno progovaraju o životu poslije smrti. Budući da takav zadatak nadilazi naše »objektivizirajuće sposobnosti«, Coser je zaključio kako religijske tradicije mogu pružiti jedino performativni, odnosno simbolički govor o životu poslije smrti, nikako informativni, te da stoga nismo u posjedu objektivnih istina o životu poslije smrti. Razmatrajući koncept mogućih svjetova unutar okvira modalnog realizma Davida K. Lewisa, Roberto Ranieri (Milano) pobliže je definirao pojam *onostranosti* kroz nekoliko živopisnih primjera te nam svima ponudio neke filozofske alate koji su primjenjivi u raspravi o onostranosti, koju je Ranieri predstavio kroz koncept mogućih svjetova. Inzistirajući na Božjoj transcendentnosti i imanentnosti, Thies Munchow (Flensburg) ukratko je prikazao mogućnost ateološkog (u smislu čisto filozofijskog) dokazivanja realnosti transcendencije, koristeći se uvidima Gerarda Granela i Jean-Luca Nancya. Saša Horvat (Rijeka) je u svojoj prezentaciji predstavio Heideggerov koncept četvorstva (*das Geviert*) kako bi ukazao na filozofijsku mogućnost razumijevanja onostranosti. Pokazao je da četvorstvo (zemlja, nebo, smrtnici, bogovi) kao pogled na svijet, za razliku od znanstvenog pogleda, ne isključuje onostranost. Peter Gaitsch (Graz) je u svojem izlaganju razmatrao dvije mogućnosti života poslije smrti koje bi bile racionalno utemeljene, a bez pozivanja na supstancijalno definiranu dušu: osobni i neosobni (anonimni) život poslije smrti. U sklopu filozofsko-teološkog bloka izlaganja, Bruno Petrušić (Split) predstavio je glavne ideje Terrija Eagletona iz knjige *Kultura i smrt Boga* koje ukratko opisuju povijesni put nastanka i razvoja raznovrsnih sekularnih nadomjestaka i zamjena za klasično shvaćenu transcendenciju koja svoje autentično mjesto ima u religijskom kontekstu. Zatim je prikazao koncept *Design Space* Daniela Dennetta iz njegove uspješnice *Darwin's Dangerous Idea*. Na temelju Eagletonove analize, prikazao je *Design Space* kao jedan od posljednjih surogata transcendencije koji nudi filozofija Daniela Dennetta utemeljena na znanstvenoj metodologiji i evolucionističkoj paradigmi.

Druga tematska cjelina bila je iz područja psihologije religije. Sara Leban (Ljubljana) u svojem je izlaganju predstavila narav i podrijetlo dječjih koncepcija Boga za koje uglavnom možemo konstatirati izvjesnu dozu antropomorfnosti. Kathrin Trattner (Graz) je ukratko prikazala presjek spiritualizma XX.

stoljeća s posebnim osvrtom na ulogu ženskih medija koje se promatraju u referentnom patrijarhalnom okviru kao one koje su između patologizacije i liberizacije žena u patrijarhalnom kontekstu društva XIX. stoljeća. Koristeći se, kao polazišnom točkom, kršćanskom antropologijom Seymona Franka (ruski filozof XIX./XX. stoljeća), Tadej Rifel (Ljubljana) iznio je zanimljive poglede na granice ljudske svijesti. Suprostavljajući jednu ludost drugoj (ničeovski: dionizijsku naspram Kristovoj), predstavio je dva koncepta onostranosti ljudske svijesti i savjesti: Nadčovjek i Bogočovjek, te je na kraju uputio na Pavlovu teologiju (usp. 1 Kor 1,23), koja pomiruje ludost u paradoksalnom jedinstvu božanskog i ljudskog u Kristu. Religioznost kao zaštitni i preventivni faktor u sprečavanju samoubojstva predstavila je Urška Mali Kovačić (Ljubljana). Predstavljajući rezultate svojeg istraživanja, Kovačić je posebno naglasila pojedina metodološka ograničenja svojeg rada, kao i potvrđenu preventivnu funkciju religije kada su u pitanju samoubojstva.

Treća tematska cjelina bila je posvećena razmatranju teme *onostranosti* sa stajališta kulturnih studija, književnosti i medija. Njemačka književnost kasnog XIX. stoljeća u svojim narativima često spominje paranormalne događaje i nadnaravna bića poput duhova, vampira i sl. U svojem izlaganju nam je stoga Christiane Schachner (Graz) ukratko prikazala ulogu i mjesto J. W. Goethea i Sophie Albrecht u njemačkom romantizmu, s posebnim naglaskom na pitanje motivacije i učestalosti paranormalnih i nadnaravnih literarnih motiva. Marcin Godawa (Krakow) je, koristeći se poezijom Roberta Frosta, predstavio model koji se služi upravo poezijom i poetskim izričajem za duhovni rast i sazrijevanje. Nadilazeći puku semiotiku i semantiku, čitatelj poezije u njoj može pronaći slike, motive i istine koje mu mogu biti od velike koristi u duhovnom životu. Andrea Franzoni (Bologna) je kroz teološko analiziranje serijala *The Leftovers* i *Les Revenantes* ukazao na suvremeno promišljanje smrti, suživota živih i mrtvih te na nedostatak tradicionalnih religijskih sustava koji ujedno više nisu ni relevantni. Koristeći se filmom *Ničija zemlja* kao podloškom teološkom promišljanju identiteta (kako osobnog tako i komunitarnog), Stipe Odak (Leuven) na temelju Jean-Luc Nancyjeva *postontološkog* pristupa identitetu razvio je teološku metaforu netotalizirajućeg identiteta koju pronalazi u konceptu *komšiluka*. Kevin Recher (Graz) je ukratko predstavio koncepte smrti i života poslije smrti u videoigrama. Također je ukazao na nekonzistentnu uporabu religijskih simbola i koncepata u videoigrama čija je svrha stvoriti jedan koliko-toliko konzistentni narativ. Na kraju toga tematskog bloka Matthias C. Steiner (Graz) prikazao je suvremenu subkulturu vampira i poimanje života poslije smrti unutar te subkulture.

Posljednja tematska cjelina bila je usmjerena etnografskim, sociološkim/ društvenim i pastoralnim perspektivama teme Foruma. Peter Wiesflecker (Graz) je u svojem izlaganju predstavio koncept onostranosti u sakralnoj tradiciji i pučkim pobožnostima južne Koruške. Judith Klabier (Beč) je analizirala, kako ih je sama nazvala, *morbidne navike glavnog grada Austrije*, u kontekstu religijskog pluralizma i sekularizacije, a sve iz područja pastoralne teologije, što za rezultat ima lokaliziranje i generiranje teološkog promišljanja. Gerrit Spallek (Hamburg) ukratko je iznio svoju zamisao suvremenih gradova kao *locus theologicus*. Na primjeru Hamburga ukazao je na opravdanost svoje ideje utemeljene na Foucaultovu pojmu *Heterotopia*.

Nakon svakog izlaganja, te nakon svake tematske cjeline, uslijedila bi konstruktivna rasprava tijekom koje su sudionici razmjenjivali ideje, poglede i kritike. Važnost i vrijednost Foruma leži i u činjenici da će svi ovogodišnji sudionici moći poslati svoje radove koji će biti objavljeni, kao i svake godine, u časopisu *Disputatio philosophica*.